

GIÁ BÁN	
DONG PHAP	NGOAI QUOC
Moi nam 1.500	6.00
Sau thang 2.80	3.50
Moi thang 1.50	2.00

Mua báo phải trả tiền trước.
Theo và mandat gửi cho M. TRẦN ĐÌNH-PHIÊN. Ai đăng quảng cáo việc riêng xin thương nghị trước.

TIẾNG-DÂN

LA VOIX DU PEUPLE
Hải tuần xuất bản hai kỳ thứ tư và thứ bảy

Phản vật trong trời đất, đều có chủ cả, không phải của ta, thì một máy cũng không nên lấy.
Tô-Thức

ĂN CỦA LÓT

Anh em đọc báo Tiếng-dân chắc còn nhớ bài xã-thuyết « Tiếng ăn của nước ta » đăng trong số 10 ra ngày 10 Septembre năm ngoái, trong bài đó có kể đến tiếng « ăn lót », song chỉ kể ngang với mấy tiếng ăn khác, nên câu nói có giá trị được mà giải thích cũng chưa được rõ ràng. Một cái lẽ to lớn rất có hại cho xã-hội nhân-quân, lại chuyên làm cái nghề sinh-nhai riêng cho một hạng người, không cây mà ăn cơm ngon, không dệt mà mặc vải tốt, không hao chút mồ-hoạt nước mắt mà làm cao nhà lớn, lên ngựa xuống xe, mà như là ở về đời nào xưa nào mà quan chương vẫn loạ, quốc thị mơ màng thì cái thói đó lại càng thịnh hành mà không có cái gì ngăn được. Kể cái hại to trong xã-hội, phải quấy xó hồ chính là lộn xộn, bọn gian ác thì càng ngày càng đặc cái, mà kẻ lương thiện thì bần oan phụ khuất, không biết háy to cùng ai công lý vô quyền, nhân tâm bại hoại, cái nguyên nhân tuy có nhiều đều mà cái hại « ăn của lót » thật đáng cho là một nguyên tác nạn vậy.

Kỳ-gia nhân háy trên ma bỏ thêm một ít in cho rõ ràng, cũng là một bài thuốc chữa bệnh chung trong lúc hiện thời:

Đã gọi là « của » tức vật đã có chủ rồi, vì như nhà cửa của tên Noai, ruộng đất của tên Mít, tiền bạc của anh Chuối, tài-sản của anh Thơm v.v. cái của đó hoặc tự ông cha mình lưu truyền lại, hoặc tự sức mình lấy mồ hôi nước mắt, nhân vật thiên-nhiên trong đất nước mà làm ra, là cái của mà mình có quyền được hưởng, không ai được xâm phạm, mà những người xâm phạm đến, theo luật tự nhiên cũng luật nhân-vi cũng đều cho là có tội. Xâm-phạm đến của kẻ khác, tức là như ăn trộm ăn cướp, v.v. ...

Ăn lót cũng thế, mà theo tiếng Nam ta thì chữ « lót » rất hay và rất đúng, hàm một cái ý nghĩa của dạy kin đáo mà đã được cái trạng háy vì âm mưu, không muốn cho người ta biết. Muốn rõ cái tiếng đó là diệu, trước ta háy xét người Nam háy dùng tiếng « lót » thế nào:

a) Dùng về đồ mặc: quần lót áo lót, là cái đồ mặc vào trong để thấm mồ hôi cũng cho đỡ hàn trong thân thể khỏi thấm ra cái quần áo ngoài, để quần áo ngoài được sạch sẽ (cũng có lót cho đỡ lạnh, mà đã gọi là lót thì háy vào bên trong cả).

b) Dùng về đồ dùng: như đồng thùng bỏ vật gì mà gọi

đi dân, nếu trong thùng còn chỗ trống chỗ hở thì lót rơm hoặc giấy vụn, dấm báo, cho vật đó khỏi lủi lủi; lại như cái ghế cái bàn mà có gập gềnh thì lót nệm vào cho vững. Xem trên đó thì những vật để lót để chêm không phải là vật chính, hay dùng tiếng đó mà chỉ về sự « ăn của âm mưu » thật là đúng, vì người ăn của đó mưu này cách nọ, bất kỳ việc gì cũng bươi móc thế nào cho có chỗ trống chỗ hở buộc cho người ta phải dứt nhét vào, mà dùng một cách giấu dẫy cho kín. Còn về người chịu cái của lót đó thì biết là không phải vật chính mà cũng phải chạy vạy dặng nhét chỗ trống này, chêm chỗ hở kia cho êm chuyện. Nói tóm lại gọi là « của lót » là cái của bất chính mà những kẻ ăn cái của đó không phải là người chính-nhơn. Dầu cho dân bà trẻ con, nghe đến tiếng đó thì cũng hiểu nghĩa như vậy, chỉ một tiếng « lót » mà thành ra gương soi bụng quỷ, ảnh chiếu hình ma, ý nghĩa háy là chứng nào!!!

Nay ta háy đem tiếng « ăn lót » háy mà xét trong lịch-sử xưa nay cũng nhân-vật trong xã-hội, xem tiếng ấy là chỉ vào việc gì, và người háy nào háy háy đều đó. Theo những cái chứng cứ rõ ràng cũng ăn trạng dịch xác và cái kinh-nghiệm chung trong cả thế-giới, ai cũng công nhận mà không cãi chối được, thì ta háy đặc đi phải háy một câu đoán rằng: ăn của lót là chuyện chỉ về việc quan, mà những kẻ phạm về đều đó tức là người trong quan trường.

Mới nghe câu ấy, chắc có kẻ cãi rằng: Trong quan trường cũng có người không ăn lót. Vâng, chúng tôi cũng biết thế, mà cũng dốt hương cầu nguyên cho như thế, nhưng bao nhiêu ông thân kim-tiền cũng con ma oan-khuất từ xưa đến nay, nó hiện hình trong sử sách cũng trong xã-hội mà đồng thanh ứng lên rằng:

Tiếng « ăn lót » là chuyện chỉ về người trong quan-trường. Thế thì câu đó đã thành cái thiết án, háy không phải biện, mà đã có biện cũng vô ích. Ta háy xét quan lại ở trong xã-hội, vị trí là thế nào? Chức phận là thế nào? Xã-hội đối với quan-lại trách vọng những điều gì? Ý thức những điều gì? Mà sau xét cái nguyên do vì sao mà ăn của lót? Ăn của lót thì cái hại ra thế nào? Suy trước nghiệm sau, may có tìm được cái thuyết gì mà mình oan, dặng chiếu-tuyết cái công án nói trên chăng? (còn nữa)

Tha-son-Thạch

VĂN-VĂN

Đêm buồn chơi hoa viên
Thần thơ đêm vắng lúc trăng tà,
Đạo cảnh vườn xuân thú ngắm qua;
Chời Lạc mưa tuôn trời đỏ rở,
Ngành Hồng sương phủ bạc màu hoa!

Tiệc công vun xới từ xưa nhỉ!
Ngân nổi tan tành đến thế a!
Hỏi khách gieo hoa ai đó tả?
Yêu hoa nở để thế ru mà...?

Nam-Thành
Pho-NAM-Ti

Giữa núi HÀ-THANH
Quảng-Nam

Đến chốn Thanh-Sơn bóng xế tà,
Một mình vơ vẩn bước đờn-xa,
Đầu non gió cuốn mây che phủ,
Cuối đồng chim về khách vắng qua,
Sao xót ve vàng kêu lữ môt,
Tang bồng có trống liêng đoàn ba,
Non sông liếc mắt buồn tênh nhỉ!
Thu đến xuân về họ lại qua.

Minh-Châu
Vũ NGỌC-THÀNH

Buổi chiều ở HOÀNH-SƠN
(Hà-Tĩnh - Quảng-Binh)

Chiều ngắm hoành-sơn những cảnh lành;
Đón phương phảng lãng một đầy không.

Nước xao sóng vỗ thuyên ngo ngặc,
Núi lú giăng lư thủ vẫy vàng.
Bia dựng chân đèo trơ mặt đá,
Tượng năm cửa thành mờ lừng hăm.

Người xưa nên cảnh đâu rồi nhỉ?
Nở đở riêng buồn một núi sông!!

Nevrét-Miun

TẠP LOẠI

PHÁP LUẬT ĐỐI VỚI LAO ĐỘNG

(Tiếp theo)

Nói về xứ Đông-dương

Nhà nước Bảo hộ sang Đông-dương kể đến nay đã hơn 60 năm, nhưng cuối năm ngoái mới thì hành một đạo nghị định về lao động. Nghị định ấy tức là thể lệ lao động 25. 10. 1927 đăng trong quan báo ngày 9-11-1926, từ trang 3095 đến trang 3092. Thể lệ ấy gồm cả thấy 12 khoản:

Mục thứ I nói về cách mộ lao dân. Chiếu theo khoản ấy, muốn theo cách giao ước (contrat) thời chỉ một được hạn người trên 14 tuổi, đã có giấy thầy thuốc nhận là mạnh.

Mục thứ II nói về lao dân Đông-dương; mộ để làm công trong Đông-dương hay ngoài Đông-dương. Nếu nghiệp chủ muốn mộ lao dân một xứ thì dự Bắc kỳ) để đem đến một xứ khác (thì dự Nam kỳ hay Nouvelles Hébrides), thì khi lao dân đến xứ ấy phải có thầy thuốc khám lại; nếu có, bệnh thời cho nằm nhà thương háy cho trở về xứ; nếu phi việc lao dân trở về xứ, nghiệp chủ phải chịu.

Mục thứ III nói về lao dân ở ngoài Đông-dương; mộ đem vào làm công ở Đông-dương. Khoản này bỏ buộc cũng như khoản thứ hai.

Khoản thứ IV nói về bảo hộ lao dân. Ở Đông-dương có lập một số « Lao động thanh tra » (Inspection du travail) để đi khám các xưởng kỹ nghệ, các sở đồn điền v.v.; lao dân có điều gì bất bình toi kêu nại với mấy ông thành tra.

Mục thứ V nói về cách khám diện. Ở các sở đồn điền, một ngày không được bắt làm công quá 10 giờ; trong số 10 giờ ấy, phải tính thì giờ

THỂ GIỚI THỜI ĐÀM

CUỘC CÁCH MẠNH TRUNG HOA
(Tiếp theo)

Lê-nguyên-Hồng lên thay Viên làm Tổng thống, nhưng tình Lê như nhược, không giá ngay nội Đoàn kỳ Thụy, làm ít lúc rồi bị đánh đổ. Từ-thế Xương lên làm Tổng thống; cũng bị Ngô-bội-Phu đánh đổ, đem Tào còn lên thay.

Bấy giờ Đốc quân các tỉnh ai giữ đất này, Chính phủ Bắc-kinh cũng đánh chịu vậy.

Tôn Văn lập chính phủ cách mệnh ở Quảng-châu, nhưng thế lực không ra khỏi tỉnh Quảng-dông.

Ở Bắc kinh tuy Tào còn làm Tổng thống nhưng chính quyền ở trong tay Ngô-bội-Phu, thế lực của Ngô cũng chỉ ở Bắc kinh, Trục lệ và mấy tỉnh trung ương mà thôi.

Đông tam tỉnh thì Trương-tác-Lâm xưng hùng. Ngoại quốc cứ giúp tiền, giúp quân khí cho bọn quân phiệt, xúi anh này đánh anh kia để lũng trung thu lợi.

Tôn Văn sai quân đi đánh Hồ-nam, thì ở nhà Trần-quyuan Minh làm phản, Tôn phải chạy lên Thượng hải. Sau Tôn lại vềaudi được Trần quynh Minh, lập lại chính phủ cách mệnh ở Quảng châu.

Ở miền bắc Ngô-bội-Phu đang

đang mưu với Trương-tác-Lâm ở Sơn-hải quan thì Phùng-ngọc-Trương chiếm giữ Bắc-kinh, bắt Tào-côn bỏ ngục. Trương tác Lâm thừa thế đánh tràn vào, Ngô phải chạy về Hà-nam.

Trương và Phùng mời Đoàn-kỳ-Thụy ra cầm quyền, Chưa được bao lâu Trương và Phùng quay ra đánh nhau, Phùng thua bỏ chạy sang Nga.

Đoàn-kỳ-Thụy mời Tôn-Văn lên Bắc-kinh để thương nghị việc nước, Tôn lên đến Bắc kinh thì đau nặng rồi chết.

Bấy giờ Bắc kinh sa vào tay cảnh Phùng-thiên. Ở miền Đông thì Tôn truyền Phương chiếm giữ năm tỉnh tự xưng là Ngự tinh liên quân Tổng tư-lệnh.

Tôn Văn chết rồi, Tướng giới Thạch đánh lấy Huệ châu, đuổi Trần quynh Minh. Tướng lại đem quân bắc phạt, trước hết đánh Ngô hội Phu, rồi đến Tôn truyền Phương.

Hai anh này thất bại rồi, đến lượt Trương tôn Xương và Trương tác Lâm. Ở mặt bắc Diêm tịch Sơn xưa nay an phận giữ tỉnh Sơn tây, bấy giờ thấy thế như vậy, cũng vào phe Phùng và Trương, xưng rằng tin ngưỡng chủ nghĩa Tam-dân, đem quân đánh Trương tác Lâm.

Quân Phùng thiên thua mãi, Trương-tác-Lâm phải bỏ Bắc kinh và Thiên tân kéo về Đông tam tỉnh, dọc đường bị bom, về Phụng thiên ít lúc thì chết.

Chính phủ Quốc dân lấy Nam kinh làm thủ đô nước Tàu, dời lên Bắc kinh làm Bắc bình.

Cứ xem hình thức thì nước Tàu hiện nay đã thống nhất rồi, nhưng xét kỹ thì chưa chắc đã thật thống nhất, mà dù có thống nhất thật chẳng nữa thì cái cục diện ấy chưa chắc đã bền vững. Đánh đổ bọn đế quốc chủ nghĩa, đánh đổ bọn quân phiệt, đó là cái khẩu hiệu của cuộc cách mệnh vận động nước Tàu. Bọn

Cùng bạn đọc báo

Các ngài đã có lòng yêu hôn báo mà gửi thư mua báo hoặc đã nhận báo từ số 1 đến nay, tuy hôn báo chưa nhận được liền, song cũng cứ thế lòng các ngài mà gửi báo luôn, nay đã quá hạn một năm rồi mà còn nhiều ngài chưa trả, vậy xin các ngài làm ơn gửi bạc về cho, để tiện việc số sách, thì hôn báo cảm ơn lắm.

Nếu các Ngài háy việc, thì sau này hôn báo sẽ nhờ nhà đây thiệp thấu giúp, có phi nhiều ít, xin các ngài lượng tình.

TIẾNG-DÂN

CHUYỆN HAY

TƯ TƯỞNG CHÍNH TRỊ CỦA MỘT NGƯỜI MỌI
(Tiếp theo)

Tokio, 1er Mai 1928

ANH RI-NGHỊCH

Anh háy bần khoản về việc lập nhà báo. Anh ơi! nếu anh thấy được ruột-gan của số nhiều các nhà báo trong Thế-giới, thì anh phải ngã lòng. Theo ý em thời việc ấy ta nên thông thả Em nhớ như thế là vì có nhiều cớ:

1) Hiện nay ta chưa có c.đ. Không có chủ thời lấy gì mà viết báo? Minh là một xứ độc lập, có lẽ mình cũng bắt chước các xứ nó lệ mượn chữ ngoại-quốc mà viết báo sao?

2) Trong một ngàn nhà báo, thời nhà đã là cái « cửa hàng buôn bán ». Ở các xứ độc lập, họ dùng hai chữ « nhân-dạo » để làm mỗi hàng; ở các xứ nó lệ, họ dùng hai chữ « ai-quốc » để làm mỗi hàng. Trong khi đó lịch, em có đi qua một hai xứ nó lệ. Các xứ ấy lúc xưa vẫn minh hơn ta, mà bây giờ lại khốn khổ hơn ta. Thế mà họ có lo nghĩ gì đâu! Em có khảo sát báo giới của họ kỳ lắm. Các khổ sát thời thời càng thêm buồn, thêm giận, thêm ghét. Việc nước không-khỏi nào họ bán được một

câu cho chính đình, mà trọn năm họ chỉ chửi mắng lẫn nhau như các cụ bán cá ở giữa chợ Quảng-ngũ! Cái tờ báo thời họ có đồng đàng nội hóa, mà đầu tờ báo, chính chữ họ thường bé những câu chỉ giáo của các vị thánh hiền, họ đem một cái quảng-cáo ngoại hóa để vào! Anh em có xấu hổ không? Họ là háy người lúc xưa chỉ trọng thánh hiền. Họ làm như thế có phải vì tờ báo mà đem « bán-thờ » háy để lấy lãi háy không? Làm báo cách ấy, anh nghĩ ta có nên bắt chước không?

3) Nếu nay mai ta có lập nhà báo, thời ta phải tìm cách ngăn những cái tệ ấy mới được. Theo ý em thời em nhà báo đàng quảng-cáo cũng là một cách. Nhưng chuyện kỳ không gặp, thông thả ta sẽ nghĩ.

Em hiện nay còn ở Viễn-dông, là nơi nên quan sát nhiều. Phải khảo cứu kỹ càng cách chính trị có thể thì hành trong xứ ta, là việc trọng yếu thì nhất. Phải khảo cứu các phong tục lối để bắt chước. Anh có dự định việc đặt tên và làm cơ cho xứ

để quốc chủ nghĩa thì chưa làm gì được, đã đánh, bọn quân phiệt cũ như Trương tôn Xương, Ngô hội Phu, Trương tác Lâm tuy đã bị đàn áp, nhưng bọn Trương giới Thạch, Diêm tịch sơn, Phùng ngọc Trương, Lý tế Thâm, Lý tôn Nhân, Bạch sáng Hy thì thế nào? Chính phủ Nam kinh cầm quyền thống trị, nhưng thực lực ở trong tay bọn này cả. Bọn này mỗi anh trong tay háy mươi mấy vạn quân, chia giữ địa bàn, gây dựng thế lực, gọi là phát thực lực. Chính phủ Quốc dân làm việc gì cũng phải dựa theo ý kiến của bọn ấy. Bọn ấy lại có ý bất bình nhau, đánh đầu rồi dẫy lại không quay ra đánh nhau? Như thế thì tuy đánh đổ được một bọn quân phiệt khác mà thay vào. Cuộc cách mệnh nước Tàu thực đã thành công háy chưa? Đều đó còn là một nghi án.

Tĩnh-Trái

ANNAM LỊCH SỬ

HÃY NÊN

HÚT THUỐC LÁ

JOB

ta nữa. Em có nhớ cả. Lại còn phải trở lại Rome trước ông Radorio. Chưa chắc cuối năm 1928 này đã về đến nhà. Nếu không về được gấp, thời gian dần sẽ có thể thừa anh biết những việc em sẽ khảo cứu được.

Nay kính thư
Ri-Nga

Lời người lai cáo. — Bức thư ter Mai 1928 là cái cuối cùng của Ri-Nga gửi về c. o. R-Nghich. R-Nghich có hẹn với kỳ giả rằng nếu về sau có tiếp được thư của Ri-Nga, thời sẽ đưa cho kỳ giả xem nữa.

VIỆN NHÂN DÂN ĐẠI BIỂU TRUNG-KỲ

HAI BÀI DIỄN VĂN BẾ MẠC

Bài diễn văn bế mạc của ông nghị trưởng NGUYỄN TRẮC

Kính trình quan Khâm sự đại nhân, các quan Co mat vien đại thân, các quan tày, nam.

Trái ba kỳ hội thường niên, đến hôm nay là ngày bế mạc môn khoa bảo cử năm 1926 của lịch sử viện Nhân dân đại biểu Trung-kỳ lần thứ nhất, mà đồng viên giao cái ghế Nghị trưởng cho tôi, lại cũng là lần thứ nhất. Chính khi nhận lấy cái ghế này, tôi đã nghĩ rằng: tôi sẽ đi trên chính phủ nghĩ có đảng này phái ra, dưới nhân dân thì trách nhiệm không kém, nhưng tôi sẽ đi cử bao gan mà đương lấy cái ghế này, vì tôi đã xét rõ cái hiện tình hoàn cảnh bấy giờ. Quan Pháp với nước Nam rất có quan hệ với nhau, Chính phủ với Nhân dân rất có quan hệ với nhau, đã xét thấy con đường đi như thế thì lẽ nào tôi lại từ chối mà lui chân được. Dù tôi có bất tài bất lực nữa tôi cũng phải gắng cùng anh em đồng viên, theo đuổi trong nghị trường này, đưa vào chính sách khôn ngoan của báo chí, để mong tôi cái mục đích lợi quốc lợi dân, là cái mục đích độc nhất của chúng tôi ra một cử nhân dân đại biểu xứ này, chính năm lúc từ hiệp ước ngày mồng 6 tháng novembre 1925 ra đời vậy.

Chúng tôi tự nghĩ cũng chỉ có cái mục đích ấy là hợp thời mà thôi nên chúng tôi cử hành động ở trong phạm vi cái mục đích ấy, cho có kết quả, thì tức là chúng tôi đã làm tròn được cái trách vụ đại biểu, mà Chính phủ cũng hết lòng hoan nghênh, nhân dân cũng hết lòng oàn trạch vậy.

Kính trình quan Khâm sự

Kỳ khai hội đồng mới đây, ông Nghị trưởng Huỳnh thục Khang thay mặt đồng viên đọc hai diễn văn, quan lớn thay mặt Chính phủ đọc hai phúc đáp, hai bài ấy xem có ý xung đột nhau, đó chẳng qua vì hai phương diện Chính phủ và nhân dân thường có bất đồng ý kiến, nay tôi xin phép quan lớn cho tôi đứng vào địa vị thứ ba tìm cách dung hòa cả hai phương diện để kết làm một bài thỉnh cầu như sau đây:

Xin Chính phủ cử sẵn lòng giữ mực nhân đạo, cần cần công lý mà khai hóa cho dân bản xứ chúng tôi, xin Chính phủ xét kỹ ba lớp biểu bản của viện đại biểu chúng tôi không này, chăm chú và thực hành cho được hết nội thông khổ cho nhân dân, cho được thêm phần hạnh phúc cho nhân dân, để đủ đất lành con đường tiến bộ. thời chúng tôi dám cảm ơn quan: Dân Việt nam là một dân tộc vẫn có tiếng là biết cảm ơn mà không phụ ơn, bất cứ bọn cụ học hay tân học, bất cứ bọn lão thành hay bọn thiếu niên, mỗi cảm tình đối với Đại-Pháp bảo hộ tất càng ngày càng bền, thời mỗi ác cảm thì càng ngày càng tiêu diệt.

Chúng tôi dám chúc to một lời rằng:

Trong bộ Việt sử nhị thập thế kỷ này sẽ có chép mấy chữ rất lớn rằng: Dân Việt nam thật có như ơn nước Đại Pháp bảo hộ.

Trước khi tôi hội, chúng tôi xin thay mặt nhân dân toàn kỳ chúc mừng quan Khâm sự đại nhân và nhờ ngài chuyển đạt tấm lòng thành kính của viện Đại biểu chúng tôi lên quan quyền Toàn quyền Robin đại nhân, quan thực vụ Toàn quyền Pasquier đại nhân, quan Thuộc địa bộ thượng thư đại nhân, đức Giám quốc điện hạ, đức Đại nam Bảo Đại hoàng đế bệ hạ.

Đại Pháp vạn tuế ?
Đại Nam vạn tuế ?
Trung kỳ Nhân dân đại biểu viện trường thọ.

Nay kính
Nghị trưởng

Bài đáp từ của quan quyền Khâm sự JABOUILLE.

Kính cùng liệt vị Nghị-viên,
Kính cùng ông Nghị trưởng,

Bản chức thất lý làm bởi rồi về nỗi tìm cho đúng lẽ lẽ xác đáng, để tỏ bày cùng các ông, những mối cảm tình chân thành trong lòng này đã phát sinh ra bởi cái thái độ của qui viên trong kỳ hội-đồng, sau khi lời tuyên bố của bản chức đã phát biểu ra trong buổi khai mạc ngày 1er octobre và sau khi mấy ông nghị viên thuộc về đảng bất-hợp-tác cùng Báo-hộ đã từ chức.

Viện Nhân dân đại biểu như vậy, là chúng tôi sự sáng suốt và lòng trung thành, mà lại cũng hiểu rõ những lời của bản chức nói hôm ấy là cốt để đối phó với ai mà biểu thị sự ra. Huống nữa, qui viện lại chứng tỏ tấm lòng ấy ra trong vụ bầu cử hai ông Nghị viên mới vào ban trị sự, và trong việc tuyên cử ông Nghị trưởng của viện này.

Những lời ông Nghị-trưởng mới đọc ra đây, thật là một cái chứng tỏ rõ ràng rằng: điều ngộ giải kéo dài từ năm 1926, từ đây đã tiêu trừ vậy.

Các ông Đại biểu từ nay trở đi, có thể hợp tác với Báo-hộ và Nam-triều, mà hai chính phủ vẫn trông đợi ở các ông.

Các ông đến nhóm đây, là để tuân theo cái bản sắc lệnh làm chủ chốt cho viện này, mà tỏ bày những ý kiến sáng suốt về hết thấy mọi vấn đề của chính phủ đem bản chức các ông, và để đạo đạt đến c. ảnh phủ những lời nguyện vọng và những đòi hỏi của Nhân-dân trong xứ.

Chính phủ không phải mong các ông cử nhất thiết mạnh tổng và phụ họa theo hết thấy những bản dự án thảo sáng ra đâu; Chính phủ chỉ mong các ông tỏ bày những ý kiến đã cân nhắc, đã thảo luận, đã suy

nghĩ, đã cân cứ nơi sự trọng lập quần và tinh thể hiện nhiên. Bởi thế nên chính phủ lấy làm cảm ơn mà được nghe lời ngay thẳng thành thực của các ông, chỉ thuận vì sự lợi ích công cộng của nhân dân mà phát biểu ra.

Chính phủ cũng biết lượng xét và phân biệt những lời nghị luận riêng của cá nhân, lời nghị luận ấy có thiên về mặt cấp tác đi nữa, miễn là thuộc về phương diện lợi chung với những lời phê bình công kích thiên lệch, có ý quấy theo thiên ý của mình, những lời ấy đã làm đường mực cho một phe đảng kia.

Những vai chảnh trong phe đảng này tưởng rằng: họ những người ra bên vực lợi quyền cho quốc dân, thời cử một cách không bao giờ chịu công nhận một sự hành động gì hay, một việc cái cách gì tốt, cho đến một cái gì gì của chính phủ cả.

Nhưng nay những thực trạng đã trình bày ra rõ ràng, làm cho trái hẳn với lòng thiên lệch kia, e họ ngỡ rằng giúp nước một cách khôn ngoan là kiệt tri mà bài bác bản việc thật đi, chỉ một lòng nói trái hết những việc rõ rệt mà con mắt không nhìn đời cũng đủ nhận biết được.

Ông nghị-trưởng và liệt vị nghị viên cũng chân tình những cơ mưu như thế ấy, chỉ làm thiệt hại cho nhân dân, mà nhân dân ấy chúng ta hết thấy có đem vào con đường sung sướng và tấn bộ.

Vì thế nên bản chức thất lý làm thỏa mãn một cách thành thiết mà gì chép những lời ông nghị trưởng danh-giá viện này mới tuyên bố ra đó. Vậy bản chức trình trong hừa rằng: những điều yêu cầu của các ông thời các công sự của chính phủ sẽ đặc biệt chú ý mà nghiên cứu đến. Bản chức tin cho các ông biết rằng: Bản chức đã thông tin đi các số, hệ khi nào các ông có cần hỏi đến điều gì cần ích thì họ trả lời ngay.

Khi các ông đã từng giao thiệp với các quan thủ hiến các công sở rồi, thời các ông mới biết rõ đến các cơ quan khác nhau trong việc hành chính, và cũng sẽ biết đến nguyên do vì sao, một đôi khi buộc chính phủ phải không thể thuận theo lời yêu cầu của các ông. Không thể thì làm thời các ông không rõ nguyên lý vì sao mà chính phủ phải bác đều kia việc nọ.

Theo như lời ông nghị-trưởng nói đó, thời kỳ hội cuối cùng này của viện Nhân dân đại biểu do vụ bầu cử năm 1926, là một cái niên biểu về sau này của cuộc thân thiện một thiết, không có những điều ngộ giải và những tư tưởng riêng, của viện này đối với chính phủ, thật là sự phục lợi cho nhân dân xứ này, mà cuộc tương lai đã ủy thác cho chúng ta vậy.

Ký tên JABOUILLE

Theo bản dịch của tòa Khâm.

VIỆC TRONG NƯỚC

TRUNG-KỲ

HUẾ

Công việc của viện nhân dân đại biểu Trung-kỳ

(Tiếp theo)

9 Octobre (buổi sáng)

Ông Nghị-trưởng đọc bài dự thảo của ban trị sự nói về việc học. Hội đồng biểu đồng tình.

Kể đến đọc bài thỉnh cầu của ông Đặng-cao-Hồ. Quan đại diện nói: «theo lời quan công chính trường thì việc dẫn thủy nhập điền ở Bình-dịnh chưa chắc đã có thành hiệu mà phí tiền đến 700\$ một mẫu, nếu có đảo nông giảng ở Bình-dịnh thì cũng đợi làm xong công việc ở Quảng-nam, Quảng-ngũ và Quảng-trị đã.

Đọc bài thỉnh cầu của ông Nguyễn-văn-Khang và ông Trần-dinh-Điêm, quan đại diện giao cho quan hội-ly họ Lại trả lời. Quan hội-ly nói: Tòa Khâm đã thương lượng với Nam-triều để định lại cách bầu cử tổng lý, song theo hiện tình của ta có thể 3 năm đầu trả một lần như lời mấy ông Nghị-viên Nghệ-an được, sự làm phiền cho dân.

Về việc xin cho giáo sư ngoại ngạch được hạch vào chính ngạch, thì quan đại diện không phản đối nhưng ngại chắc rằng dù có cho hạch cũng khó lòng bằng được giáo sư chính ngạch.

Viện xin Chính-phủ hãy cử cho phép họ hạch vào chính ngạch. Về việc đánh thuế rượu ở Vinh, quan đại diện nói: Tòa Khâm sẽ tư cho quan đốc lý Vinh chỉ đánh thuế bẻ ngành ra đường phố mà thôi.

Về việc xin lập trường kỹ nghệ ở Vinh, quan đại diện nói: Chính-phủ sẽ hỏi ý kiến các nhà công nghệ ở Vinh, nếu họ cần người làm thì sẽ lập một trường kỹ nghệ nhỏ nhỏ, rồi sau sẽ khảo sát trường dần lên.

Về việc mở hội chợ ở Vinh, quan đại diện nói: Mở hội chợ lớn như hội chợ Hanoi Saigon thì tiền phí nhiều lắm, chỉ mở hội chợ riêng về vật sản trưng tình thì mới có ích cho dân.

9 Octobre (buổi chiều)

Ông Trần-bá-Vinh đọc bài thỉnh cầu của viện về công ích và thuế thân cho viện nghe. Hội đồng biểu đồng tình. Quan đại diện nói: Những bài yêu cầu trường kỹ khai toilet thì Chính-phủ có thể trả lời trong kỳ hội nghị, còn những lời yêu cầu viện mới đề trình đây thì một tháng nữa Chính-phủ sẽ trả lời.

Ông Nguyễn-văn-Tế xin giám thuế kiểm lâm ở Bình-sơn. Quan đại diện nói: Ông Tế tưởng rằng chỉ một hạt ông có thuế kiểm lâm mà thôi, ông phải biết rằng ở tỉnh nào cũng có cả.

Ông Tế nói: Người ta đồn cây trong vườn làm bình sao sẽ kiếm làm cũng bắt?

Quan đại diện nói: Nếu ông xét được dịch xác thì ông cứ làm giấy trình quan công sứ tỉnh ông.

10 Octobre (buổi sáng)

Ông Trần-bá-Vinh đọc bài trả lời của viện, tỏ ý kiến về việc làm chính. Hội đồng biểu đồng tình. Quan đồng lý phủ Khâm sự đến biện thuyết vấn đề thuế thân và công ích, đại khái như sau này:

«Vi ngân sách thiếu mất 160000\$, nên phải gia tiền công ích nạp thực cho đủ số ấy. Nay hội đồng muốn đánh thuế thân sai, chứ sắc cùng trích những dân lậu cho đủ số ấy, nhưng số dân lậu thực khó lòng mà biết cho hết được. Các ông nên biết rằng các ông có thể thuê nhân công dưới 0\$25, chứ nhà nước không thể thuê giá ấy được, vì thế phải tăng công ích lên mỗi ngày 0\$05.

Ông Nghị-trưởng nói: «Ý tôi thế này:

1) Đem ngay chức sắc, miễn sai và miễn dao mà đánh thuế mỗi người 2\$50.

2) Bỏ hẳn ngạch công ích.

3) Lấy số bạc nguyên nạp trong năm 1928 của các làng mà chia cho số dân nội tịch mỗi người 2\$50, còn hao nhiêu thì chia cho dân ngoại tịch. Làng nào ít dân ngoại tịch thì được phép làm đơn kêu giảm, nhà nước sẽ xét làng nào nhiều dân ngoại tịch thì bắt trước thêm vào để giảm cho các làng ít dân ngoại tịch.»

Quan đại diện nói: «Theo ý tôi thì nên cử đề môn tiền 160000\$ ấy vào ngạch công ích, chia cho các làng phải chịu, sau này làng nào trực thêm dân lậu vào hoặc có chức sắc, miễn sai, miễn dao them vào thì làng ấy tự nhiên họ dần đi, khi nào họ đến mỗi người 2\$50 thì ngưng lại.»

Hội đồng xin Chính-phủ thi hành theo lời thỉnh cầu của viện, nếu không được thì xin thi hành theo ý kiến ông Nghị-trưởng vừa mới nói ở trên.

(Xem qua trang 3)

HỘI TRUNG-KỲ CÔNG THƯƠNG LIÊN HIỆP

Nhóm đại hội đồng

Hội T. K. C. T. L. H. có lời bá cáo công các công đồng của Hội, còn ai chưa góp tiền có phần chờ Hội, bắt đầu đến ngày 19 Octobre là ngày 27 tháng 8 Annam thì Hội không nhận tiền các công đồng góp nữa để Hội sẽ đề tên tất cả các công đồng ra trình TÒA ÁN-TRƯỞNG-MẠI xong là nhóm ĐẠI-HỘI ĐỒNG.

Vậy xin các Nghị viên của Hội chờ chờ góp tiền cho Hội, nên mau mau gửi tiền có phần lại cho mấy nhà Ngân Hàng trước ngày Hội đã khai.

Nay mai Hội sẽ có thư công bố về lý do dự Đại-HỘI ĐỒNG của Hội (Ngày và chỗ nhóm sẽ lên sau)

Đại-Quản cho các Hội-viên sáng lập của Hội

VÔ ĐOÀN GIA Industriels TOURANE

CÁI NGHĨA ĐỜI NGƯỜI (XÃ-HỘI TIÊU-THUYẾT)

Tác-giả: MANCELLE TENAYRE
Dịch-giả: HOA-TRUNG

Số 39
CHƯƠNG MƯỜI BẢY (tiếp theo)
— Theo ý tôi thì ông Ang-loan không phải là người không có khiếu mỹ thuật. Ông ta là một nhà văn sĩ đại tài, đối với thi văn, âm nhạc và điêu khắc ông ta có cái cảm năng tinh tế lắm. Nếu ông ta là người «đã man» thì tại sao bây giờ trong phòng cái tượng Bê thân của Durer và cái tượng người Nữ lệ của Michel Ange?

đu thì chắc có sẽ thành một người tu nữ thông tục, thế thì sẽ ướng cho cô... và cho chúng tôi làm nữa.

— Thôi, ta nói chuyện về bản kịch của ông nào.

— Chúng tôi đặt một cặp giầy xuống bàn.

— Tôi không bắt có đọc cả ba bài đầu, tôi đã trích mấy đoạn đây.

— Vậy ông đọc đi.

— Chẳng kể qua cái chủ nữa trong kịch rồi nói đến những nơi mà Nó-ê-mi muốn sửa. Một chiếc mắt chàng bóng sáng, giọng chàng bóng cao, chàng đọc một bài hát rất theo điệu cổ ca.

— Tôi xin chàng đọc nữa.

— Chỉ có thế thôi.

— Sao vậy?

— Tôi chỉ cần có chứng cứ thôi mà.

— Tôi không bắt có đọc cả ba bài đầu, tôi đã trích mấy đoạn đây.

— Vậy ông đọc đi.

— Chẳng kể qua cái chủ nữa trong kịch rồi nói đến những nơi mà Nó-ê-mi muốn sửa. Một chiếc mắt chàng bóng sáng, giọng chàng bóng cao, chàng đọc một bài hát rất theo điệu cổ ca.

— Tôi xin chàng đọc nữa.

— Chỉ có thế thôi.

— Sao vậy?

— Tôi chỉ cần có chứng cứ thôi mà.

— Tôi không bắt có đọc cả ba bài đầu, tôi đã trích mấy đoạn đây.

— Vậy ông đọc đi.

— Chẳng kể qua cái chủ nữa trong kịch rồi nói đến những nơi mà Nó-ê-mi muốn sửa. Một chiếc mắt chàng bóng sáng, giọng chàng bóng cao, chàng đọc một bài hát rất theo điệu cổ ca.

cho lòng có cảm động cũng như lòng tôi cảm động vậy.

— Cũng có lẽ, nhưng ông là một nhà mỹ thuật, một tay sáng tác, chứ tôi thì vô tài. Tôi chỉ biết khám phục và làm thành mà thôi. Bây tôi ý kiến gì để giúp ông thì thực mới đều tôi lấy làm xấu hổ lắm. Tôi không làm được việc gì, mà cũng không có tư cách gì.

— Ở giữa thế kỷ xấu xa thô bỉ này, có một người như cô, đều ấy cô lấy làm khinh sao? Cái sự nghiệp của cô, chính ở cái bản thân cô đó. Có cô cái vẻ hoa lệ một pho tượng đá hoa, cùng cái vẻ diễm lệ nhẹ nhàng của câu thơ cổ. Có chính là một pho tượng và một bài thơ tuyệt diệu. Ở giữa đám người trần tục này, cái mộng tưởng của cô thực đẹp đẽ hơn tất cả những sự nghiệp của các nhà mỹ thuật.

— Tôi được gặp cô, thực là hạnh phúc cho tôi lắm. Có cô biết rằng có với tôi có những nơi làm hợp ý đầu bí ẩn và hoan hỉ không? vì cũng những chỗ ấy, những tiếng ấy làm

người chắc chắn vào sức của mình sẽ chiến thắng được mọi sự khó khăn — xin có hãy tưởng tượng cái hương lai của cô; bây giờ tôi lại ngồi làm thành để nghe có nói.

— Khốn nạn! tôi không biết trả lời ông thế nào... Cái tương lai của tôi à? tôi thấy có cái màn khi thì tôi khi thì sáng nó che đầy kín mặt-Ngày xưa, cái quan niệm hạnh phúc của tôi là ở đâu ở trong Lại viện để đọc sách, học tập, cũng nhìn hoa nhìn cỏ nhìn đất nhìn trời. Tôi không mong cái gì hơn nữa.

Nhưng từ khi tôi tiếp xúc với người tôi thấy những nỗi thống khổ của người, cái nỗi thống khổ nơi bên mẹ bẻ khổ, thì cái mộng tưởng thanh minh của tôi bỗng nhiên có vẻ ám mờ.

— Thôi, tôi thấy ngay cái ảnh hưởng của Ang-loan rồi.

— Vẫn phải vậy... ông Ang-loan làm cho tôi biết những điều tôi chưa từng biết. Ông nói rằng mỹ thuật với đời người có nhiều mối

quan hệ thâm thiết: cách xa đời người ra thì mỹ thuật chỉ là một đóa hoa hoa không hương. Ông ấy muốn xô tôi vào nơi thực tế.

— Khốn khổ! tôi đã biết cái lý thuyết của ông rồi... Nhưng tôi đang hỏi có về tương lai có thể nào.

— Tôi không biết nó sẽ ra sao.

— Thế mà tôi nhìn thấy rõ lắm. Cái tương lai của ba cái đại đức: mỹ lệ, trí tuệ và dĩ linh. Tôi thấy có, tôi thấy có cùng với người trí kỷ chung thân tự ý có chọn lấy ở giữa hàng người oanh liệt, mà người ấy thì thờ có như là cái hình dung của cái ý tưởng hoá bão vậy. Người ấy chỉ phải tất cả tâm linh trong vũ trụ, mà lại bị có chi phối lại.

(Còn nữa)

MÁY NGHE HÁT VÔ TUYẾN ĐIỆN

Nếu các Ngài mua một cái máy V. T. Đ. (T. S. F.) của hiệu RADIO-SINDEX, thì các Ngài ở nhà cũng nghe được hát tây, hát ta, hát lẫn và tin tức các nơi mỗi ngày ba lần.

Sáng 11 giờ 30
Chiều 6 giờ 15
Tối 8 giờ 45

Hiệu Radio-Sindex có bán đủ các kiểu máy V. T. Đ. (T. S. F.) ai ai cũng có thể mua được nhiều giá lắm, ít tiền nhiều tiền có cả. Ai mua máy thì Hiệu Sindex sẽ cho người đi đặt máy hầu tận nhà từ lễ cho các Ngài.

Ai muốn cần dùng đến gì cứ viết thư hỏi, muốn nghe thử cứ việc đến mà nghe tận hiệu Radio-Sindex không mất tiền.

Hỏi Catalogue T. D. mà xem

RADIO-SINDEX

68 Boulevard Paul Bert - HAIPHONG
Telephone 57 449

10 Octobre, buổi chiều
Quan đại diện của các ông nghị đi xem trường kỹ nghệ trường Quốc-học và nhà máy Long-thị (nhà máy làm voi da xi măng và gạch hoa).

11 Octobre, buổi sáng
Hội đồng kỹ nghệ báo yêu cầu của toàn viện để trình tòa khám. Quan đại diện trả lời bài trình của ông Huỳnh Cự, ngài nói: "Trong bài trình của ông có ba vấn đề:

- 1) vấn đề giáo dục,
- 2) vấn đề dân túy nhập điền,
- 3) vấn đề cải cách điền địa.

Về hai vấn đề trên thì tôi đã trả lời rồi, nay tôi xin trả lời về vấn đề thứ ba.

Trong khuôn khổ ba cơ bản đó:

- 1) thuế nông,
- 2) trưng hàng không công bằng,
- 3) xin đặc điền lại.

Ngạch thuế bách phân chỉ bắt có từ năm 1908 để trừ vào ngân sách hàng thuế việc ấy cũ làm rồi không nên bắt nữa. Còn ngạch thuế bách phân chỉ bắt từ năm 1924, đã bắt đến nhiều lần mà không sao giảm được. Và từ 30 năm trở lại, các khoản chi tiêu tăng lên đến 12 phần, mà thuế điền thì tăng lên chỉ có một phần ba, thế thì cũng không lấy gì làm lạ.

Việc trưng hàng là việc riêng của dân, nếu các ông thấy điều gì bất công thì cứ trích quan tỉnh, quan sứ. Nhà nước đã định rằng cứ 2 mẫu annam là một mẫu tây, nếu đồng lý không tuân thì dân cứ kiện.

Điền địa theo cách mới thì lớn tiền hơn, nhà nước chưa làm được, ở Nam kỳ phần nhiều là các điền chủ xuất tiền ra thuê đất.

Trả lời bài yêu cầu của ông Huỳnh-

ngọc-Trác và ông Trần Thương về việc lập sổ chi tiêu cho các làng. Quan đại diện nói: "Về việc ấy chúng tôi vẫn lưu tâm đến, nhưng chưa làm được."

Ông Huỳnh-ngọc-Trác nói: "quan sự và quan tỉnh Quảng-nghia đã ban đến, nhân dân cũng hoan nghinh, vậy chúng tôi xin chính phủ thi hành song cũng xin cho các làng tùy tiện, chứ không cưỡng bách."

Quan đại diện nói: "Thế thì chúng tôi phải đồng tình."

Trả lời bài yêu cầu của nghị viên Huỳnh về việc mất thâu, quan đại diện nói: "Số mất thâu lập ra để tìm tin tức cho tòa án, chứ có bắt ai và làm tội ai đâu, và chúng tôi những thư này đâu không khi nào xét đến."

Ông Lê-hữu-Nhu đem việc Trần-hậu-Tôn ra nói. Ông Đậu-văn-Bình cũng đem việc dân làng Nhung làm ra nói. Hai ông nói rằng những người này không có tội gì, nhà nước chỉ tin theo từ trình của bọn mất thâu mà làm an người vô tội."

Quan đại diện nói: "Tôi sẽ đi đem vấn đề ấy ra nói là cốt cho viên biết cái quyền hạn của số mất thâu, chứ không muốn bán đến chính trị."

Trả lời bài yêu cầu của ông Trần đình Tuyên.

Về việc xin cho viện Dân biểu phái người đi dự hội đồng chính phủ, quan đại diện nói: "Về việc ấy đợi khi hội đồng chính phủ sửa lại sẽ hay."

Về việc ông Tuyên xin cho viện Dân biểu đi kiểm sát nhà Bàng, quan đại diện nói: "Nhà Bàng là

một số riêng, nhà nước không có quyền kiểm sát được."

11 Octobre, buổi chiều
Quan khám sự tuyên ngôn bố mực, ông Nghị trưởng đọc một bài diễn văn, quan khám sự đọc bài đáp từ.

Quan khám sự mời hội đồng ra chụp ảnh làm kỷ niệm rồi vào phòng khách đãi tiệc sấm bánh xi-gà.

11/1

Thật là bất tiện

Ở trường Quốc-học năm nay khóa trình có sáu đời: 1) bố chữ Hán; 2) mỗi tuần lễ học sinh phải ở trong lớp một giờ, ngồi không để xét thành hạnh; 3) buổi sáng thứ năm phải đi tập thể thao. Hai đời trên thì lợi hại thế nào chưa biết (việc bố chữ Hán phải có bài bản riêng mới được), còn đời thứ ba lấy biện thư mà nói thì có mấy điều bất tiện:

- 1) Mấy năm trước cứ buổi chiều học rồi tập thể thao, ngoài giờ tập đó, học sinh không mất một phút nào, bây giờ ngày nghỉ mà phải đi, công đi, công về, mỗi cậu ít ra cũng mất một giờ, còn mấy cậu ở xa thì mất biết bao nhiêu.
  - 2) Lúc trước cứ học xong thì tập thể thao, bây giờ buổi sáng thứ năm phải tập, hết lớp này sang lớp kia, người chưa đến lượt phải chờ ngoài trời.
  - 3) Tập thể thao là cốt để mạnh thân thể, nếu tập vào lúc mới ngủ dậy hoặc buổi chiều thì ích lợi không ai chối được, nay đem mình trần đầu trần ra giữa nắng mà tập thì học trò không ham tập nữa, mà lại mang thêm bệnh, đó có phải là mục đích của thể thao không?
- Mấy lời kính báo quan Đốc-học trường Quốc-học.

Sách mới

- Bản báo mới nhận được ba quyển sách:
- 1) Hồn quê (quyển thứ nhất), giá \$15.
  - 2) Hồn quê (quyển thứ nhì), giá \$15, của ông Trác-khê Ngô-văn-Triển xuất bản tại Trúc Khê thư cục.
  - 3) Cây kim chỉ nam (bản về c. 1 và 2) của ông Phan-dinh-Long soạn, xuất bản tại Saigon, giá \$20. Xin cảm ơn tác giả.

QUẢNG-NAM

(DIỆN-BÀN)
Gánh đất không trả tiền
Tôi là Nguyễn-Chúc, ở làng Nông sơn, phủ Điện Bàn, tỉnh Quảng nam nhờ quý báo làm ơn đăng cho việc này.

Năm ngoái nhà nước có tu bổ cái cầu Bình-long, người thầu khoán là Cửu Giả bảo em li phá lùa của tôi, lĩnh đất để đắp mui cầu (đám đất của tôi rộng 5 sào đào sạch cả). Tôi làm đơn kêu tòa, tòa tư sa g tỉnh, tỉnh xử về phủ, quan phủ đi khám rồi về chạy tờ bẩm. Tòa tỉnh xử về bảo tôi trả giá, tôi đã nạp đơn trả

giá rồi, không biết vì lẽ gì, từ đó đến nay đã hai năm rồi mà nhà nước không bắt Cửu Giả trả tiền cho tôi?

Ruộng tôi là đất tư, phải mất tiền mua, lại năm nào cũng nộp thuế cả, không lẽ nhà nước để tôi bị thiệt hại thế này?

Nguyễn Chúc

NAM KỸ SAIGON

Vụ Nguyễn-an-Ninh và Phan-vân-Hùm
Sáng hôm thứ bảy vừa rồi (6 Octobre) số mặt thâu có xét nhà hai ông Ninh và Hùm tại Gia-dinh và Thủ-dân-một. Năm người lính tây đi đi. Ninh và Hùm đều mặc đồ xanh cả, nhưng bởi ngồi sọt trong xe hơi nên hơi xe chạy ngang, thiếu họ chỉ thấy hai cái đầu mà thôi.

Khi xét nhà ông Ninh, thì ông Hùm ngồi ngoài xe, có hai người lính giữ. Lúc xét nhà ông Hùm thì ông Ninh lại ngồi ngoài xe với hai người lính.

Nghe đầu xét không được chi, chỉ lấy vài cuốn sách cũ trên bàn ông Ninh rồi về.

Hôm chiều thứ bảy, một tờ báo Langsa lại có đăng tin rằng ông Nguyễn-an-Ninh có can thiệp với hội kín nào đó. Và nghe cũng đã có nhiều người bị bắt.

Nhưng bản báo chưa bàn tới là vì lẽ chưa biết rõ.

Mỗi kỳ bản báo sẽ đăng những tin tức về vụ ông Ninh, hoặc của bản báo điều tra, hoặc của Chánh-phủ gửi đến. Đồng bào nên lấy công làm cái xét vụ này.

Đ. P. T. B. ngày 9 Octobre

Ông Ninh hiện còn phải giam ở sở mặt thâu, chứ không phải ở khám lớn. Người nhà ông Ninh đã thuê thầy kiện Gallet cãi độ cho ông!

Theo Echo Annamite ngày 6 Octobre

CAO-MAN NAM-VANG

Lời kêu ca của một bọn dân làm đồn-điền
Dưới đây là bức thư của một bọn phu làm đồn-điền gửi cho Đổng-pháp-thời-báo.

Nam-vang le 24 Septembre 1928
Ông chủ-nhiệm Đ. P. T. B.
Chúng tôi là dân Thừa-thiên bốn mươi người có sự oan ức như sau này, xin trình ông biết cho và xin giúp đỡ cho chúng tôi kéo mà oan lầm.

Nguyễn có ông Đặng-khánh-Tấn một bốn mươi dân chúng tôi đi làm số đồn-điền tại xứ Cao-mén, đến lúc dân chúng tôi vào nhà Tân-đảo Saigon, cách bốn bữa có hai ông Chef tại Saigon đem chúng tôi lên số làm, thì đi chiếc tàu khách hiệu Hoavon. Đi được bốn ngày, hai ông Chef lấy có bắt một người trong bọn chúng tôi tên là Võ-văn-Em lại để mà sai khiến. Không biết làm sao

qua sáu giờ tối ngày 23 ông Chef tên là thầy lấy đồng cửa phòng mà đánh tên Em. Nó kêu la khóc nạn. Chúng tôi chạy đến thì thầy ấy không cho vào. Cách độ hai giờ, nghe thầy ấy bảo rằng tên Võ-văn-Em bị xuống sông rồi. Chúng tôi kêu lên, tàu dừng lại đi tìm, song không thấy. Rồi thì tàu chạy.

Việc xảy ra như vậy, chúng tôi ngăn cản kêu khẩn thấu trời. Vậy xin ông làm ơn đăng báo nhờ quan trên xét cho.

Nay kính thơ
Một bọn dân Thừa-thiên
Đ. P. T. B. ngày 9 Octobre.

ĐỘC-GIẢ LUẬN-DÀN

ÔNG HUỠNG BÌNH CẬN NGHĨ
Sách Huỳnh T. 1 sách ông T. 1 luận cụ T. 1... mấy tiếng ấy đã rao khắp cả vang đất Huế này. Dân bà trẻ con có chuyện mà nói; những nhà học thức có tài liệu mà sẽ chép bộ Việc-Nam-văn-học-sử, mà nhất là mấy nhà có lòng với quốc-văn, với hậu-học, lại nghĩ có thể quốc-văn mới thêm giá-trị, hậu học mới biết đường làm.

Nay lại nghe rao tiếng sách quan Huỳnh T. 1 mào cụ Huỳnh T. 1 bởi ông H. B. nóng tính mà cận nghĩ kia phải kéo ra cả dây mà ông lại phải chịu thù rằng cái dốt của ông T. 1 muốn phản chưa hình dung được một.

Ông H. B. khổ tâm chi lắm rồi! Tôi không phải ra biện hộ cho ông T. 1 nhưng tôi muốn nhắc cho ông H. B. mấy chỗ ông nghĩ chưa đến:

- 1) Ông chỉ tưởng rằng: nước ta tiếm nhiệm văn-hóa Trung-quốc, trải mấy ngàn năm, tiếng ta đã thành một thứ tiếng rất phong phú; nay có người ra làm được đủ các sách, cả văn sự-học, cả văn văn-phạm, cả văn văn pháp, (như ông T. 1) (mà làm cho trẻ con học càng khó hơn nữa), tất phải là người vừa có thiên-tài, vừa có học lực, vừa có kinh-nghiệm, vừa có đồng-nghiệp, đồng-chí tư-tách, nếu thiếu đi một cái, thì làm cũng không xong. Nhưng nay ông T. không cần có bốn tư cách trên ấy, mà làm cũng được mới giỏi, thì ông H. B. tính sao?? Ông H. B. không hiểu như thế, cho nên có câu trách ông T. quen làm văn đối đáp như bên chữ Hán, mà không biết rằng ông T. có cần chữ Hán bao giờ, mà có làm văn đối đáp bằng chữ Hán bao giờ.
- 2) Ông chỉ tưởng rằng: ngôn-ngữ văn-tự, là bức vẽ của tư-tưởng của tâm-lý, mà sách giáo-khoa là cách dạy cho dùng ngôn-ngữ, văn-tự để vẽ ra tư-tưởng và tâm-lý; tự có chỉ kim, tự đóng chỉ tẩy, nước nào đời nào cũng phải như thế. Nhưng đây là ông T. chỉ lấy ngôn ngữ riêng, văn-tự riêng của ông, để vẽ cái tư-tưởng riêng, cái tâm-lý riêng của ông, thì ông H. B. tính sao?? Nay ông H. B. không hiểu

thế, cho nên phải chỉ dẫn, trích bác từng câu từng đoạn thêm phần. Ta thử xem như câu: "cái lao của cha nọ, đặt cầm nọ kia", - câu "lao nhào như họ đạo mất xoi", và nhiều câu hay hơn nữa, thì dù một nhà An-nam-học cho thâm thuy đến đâu nữa, cũng phải như bọn đàn bà con nít ở Huế, cũng học thợ sắp chữ ở nhà in, người lấy một chữ, mà than "cái lỗ mũi vô duyên" mà thôi. Vậy tôi mới phải truy nguyên đến tâm-lý riêng, văn-tự riêng của ông T. làm như cách vì ông mà biện hộ vậy.

3) Ông H. B. chỉ tưởng rằng: sách giáo khoa rất quan-hệ với trí thức, tâm-thuật của con trẻ, như lời những nhà giáo dục, như sự thực-nghiệm trong phép giáo dục. Nhưng đây ông T. chẳng kể chi sách giáo khoa, mà cũng mặc kệ cả phép giáo dục, thì ông H. B. tính sao?? Ông H. B. không hiểu thế nếu có trách đến hội đồng duyệt sách, và có ý muốn ngừng nhà Học-chánh biết, mà cho các thầy giáo biết nữa, mà ông không biết rằng trong hội đồng duyệt sách để sao lại không có bậc văn-chương tri kỷ với ông T.; các quan học chánh Đại-pháp, tuy không gọi tiếng An-nam, nhưng đọc một bài dịch thì cũng đủ mà biết phải trái, (nghe đầu như chính tay quan Học-chánh thủ hiến ở Trung-kỳ bầy giờ đã hai lần bác mấy quyển sách ấy); mà các thầy giáo tưởng không ai có gan, trước mặt học trò, vừa đọc vừa giảng mấy quyển sách ấy mà cứ ôm bụng nín cười, để giữ phết mớ-phạm, cho bọn con nít khỏi rõ lên mà làm mất mặt-trí trong nhà trường.

Nói tóm lại, sách ông T. một quyển, rồi hai quyển, (rồi chưa biết mấy quyển nữa) cũng đều được chuẩn y, được làm đương (mà rồi đây chỉ cũng được nữa), nguyên là đúng ra ngoài là lẽ trên kia đã nói cả. Vậy thì tại lẽ gì? Tôi tưởng rồi đây ông H. B. cũng đồng ý với tôi, tôi cho đó là bởi một người có cái học-thức đặc-biệt, cái tâm-lý đặc-biệt, cái óc cai-cann-ngộ đặc-biệt mới được như thế.

Tôi trách ông H. B., chắc ông sẽ nói: ta thấy dốt (đây là theo ý ông H. B.) ta chỉ trích những cái dốt ra mà thôi, bắt tất phải tìm kiếm ở đâu cho nhiều chuyện. Ông H. B. nói thế vẫn phải, nhưng cách ông chỉ trích thì chưa phải. Nay giả như có một hiệu buôn, ta thấy trước nhà, chiếu bài vô-nghĩa, quảng-ráo bất cứ, thì trong cửa hàng ấy, hàng hóa tốt hay xấu, thiệt hay giả, ta cũng đủ biết; nhưng nếu muốn xét ra cho rõ, kéo thiên-hạ làm, thì trước ta hãy trích cái giả cái xấu ở nơi quảng cáo, nơi chiếu bài, mà sau nếu có muốn cho rõ ràng hơn nữa, thì ta xét ngay nơi người chủ hiệu ấy, ở trong thương-giới, cái phẩm-giá và sự tin dụng của ông ra thế nào, há tất vào thẳng trong bẫy, lục nổi lục niếu, xách ra cả đồng, rồi ngồi mà than thở rằng muốn phản chưa hình dung được một phần.

ĐẠI-NAM-QUỐC

An từ tam hạng kim tiền

Bảng cấp trên đây là bảng cấp kim-tiền của Đại-Nam-Quốc đã an-lưu cho ông Lương-Y nhà thuốc ĐAI-QUANG-ĐƯỢC-PHÔNG vì thuốc của bốn hiệu trong nội các ngài thường dùng biết chắc

ràng thuốc hiệu con BƯM BƯM thần hiệu lắm. Trong xứ Bắc-Kỳ, Nam-Kỳ, Trung-Kỳ, nhân-dân dùng cũng nhiều, đều khen linh nghiệm lắm.

Ngọc nặng Không thở được HEN
PHARMACIE MONTÈS-HANOI
NHÀ ĐỒNG HỒ BA CHUÔNG

